

Evidens i socialpædagogisk arbejde

Om virkningen af den pædagogiske indsats

Om...

- Evidens og socialpædagogik
- Evidens på feltets præmisser – en dugfrisk illustration fra forskning i det socialpædagogiske felt
- Veje til evidensbaseret praksis

Hvem er jeg....

- Tina Andersen, cand. psych. og ph.d. studerende ved Aarhus Universitet
- Erfaring fra praksis: Behandlingsansvarlig psykolog på døgninstitution for børn og unge med psykosociale vanskeligheder
- Forskningserfaring:
 - Bøgholtprojektet
 - Forskningsgruppen "Børn og unge på døgninstitution"
 - Unges overgang fra anbringelse til et selvstændigt liv
 - metodeudviklingsprojekt

Hvad betyder evidens

- Vidneforklaring, vidneudsagn, vidnesbyrd
 - Bevis, bevismateriale
 - Tegn, spor
 - Øjensynlighed, indlysende tydelighed, klarhed
- ... så synes evidensbaseret praksis da også mulig på det socialpædagogiske felt

Evidens

- Grundideen i evidens er, at der er *forskel* på hvor sikker man kan være på resultaterne fra forskellige typer af forskning og undersøgelser.
- Evidens er en måde til systematisk:
 - at vurdere kvaliteten af forskning og undersøgelser af effekter.
 - at sammenfatte den mest sikre viden og skære den mindre sikre viden fra.

Kilde: www.handicapviden.dk/tema/evidens

- 'Den aktuelt bedste viden'

Kilde: www.sfi.dk

Omgivelsernes ønske med evidens

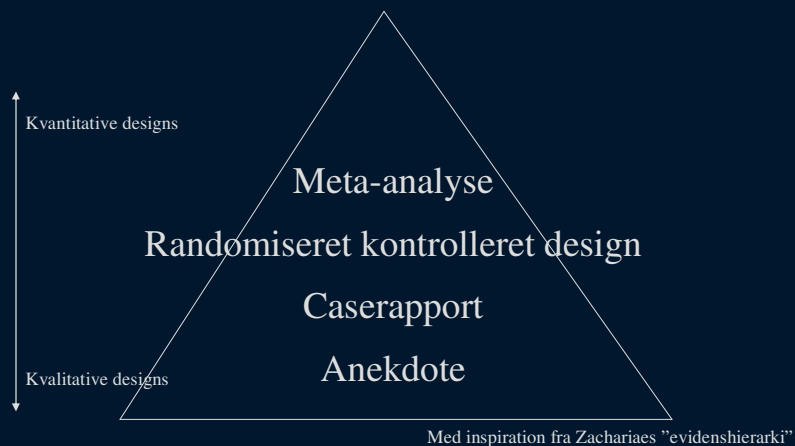
- Fremtidssikret bæredygtighed (økonomisk, fagligt og demokratisk)
- Øget styring baseret på "best practice" og effektstudier
- Øget udvikling og læring baseret på beskrivelser, begrundelser, nøgterne vurderinger, selverkendelse, dialog, håndtering af forskelligheder

Kilde: Søren Peter Olesen, www.vfb.dk

Evidens fra et pædagogisk perspektiv...

- Vi vil skabe optimale udviklings- og livsbetingelser for vores målgruppe
- Vi vil kunne dokumentere vores indsats og vise, at vi gør en relevant forskel
- Vi vil kunne dele vores viden om hvilke metoder, der skaber positive forandringer mod et givent mål
- Højne den faglige kvalitet

Grader af evidens...

...afleder forskellige typer af viden

Evidens i snæver forstand..

- Den "aktuelt bedste viden" baseret på videnskabelige eksperimenter eller repræsentative statistiske analyser
- Idealet er viden baseret på randomiserede kontrollerede designs – eksperimenter med mål- og kontrolgruppe
- Udbredt inden for det medicinske område

Evidensfokuseringens blindgyde

- En uheldig modsætning mellem evidens og erfaring
- Der bliver ofte sat lighedstegn mellem evidens og "lodtrækningsforsøg"
- Input-Output modeller dominerer
- Desværre indebærer det en dyrt erhvervet og begrænset viden

De tidligere anbragte på Bøgholt En illustration af blindgyden..

- En follow-up undersøgelse, der belyser, hvordan det går de unge 8-10 år efter deres ophold på Bøgholt. Viser,
 - at reelle handlekompetencer realiseres over tid EFTER anbringelsen: Effekten af indsatsen kan ikke nødvendigvis måles umiddelbart efter en anbringelse
 - At længerevarende, stabile og sammenhængende ophold langt ind i ungdomsårene sikrer videreførelse af den struktur og de færdigheder, de unge har tilegnet sig under opholdet på institutionen.
- eller: En given indsats bliver uafhængig i et udviklingsforløb, når den ikke følges op: effekten holder nødvendigvis ikke...

Kilde: Andersen (2004) Bøgholtprojektet

Institutioner er komplekse...

- Komplexitet betyder i sin enkelthed et fænomen, hvor mange sammensatte og forskellige faktorer bidrager til en helhed.
- De mange sammensatte faktorer gør det vanskeligt med en simpel analyse at give en dække beskrivelse af fænomenets kompleksitet.
- Forenklinger kan give overskuelighed, især når en metode studeres i laboratoriet, men resultater fra laboratorier kan blive tvivlsomme, når de flyttes ud i praksis med et utal af sammensatte faktorer – og processen, vejen til resultatet, underbetones.

Kilde: Ole Steen Kristensen (red.) 2007

Kompleks pædagogik

- Institutioner består af selvorganiserende processer mellem mennesker
- Pædagogik er at deltage i relationer, hvor der ikke findes oplagte sammenhænge mellem årsag og virkning, og hvor et tiltag kan ende på mange forskellige måder
- Pædagogik er at have mod til at deltage i processer, hvor resultatet ikke er givet på forhånd
- Pædagogik er at skabe et rum, hvor dilemmaer og paradokser kan håndteres
- Pædagogik er at leve med usikkerhed og uforudsigelighed

Kilde: Ole Steen Kristensen (red.) 2007

Pædagogik og evidens...

Kompleksiteten og flertydigheden i praksis lader sig vanskeligt indfange som evidens i form af målbare enheder, effekter og statistisk dokumenterede sammenhænge, der vurderes uafhængigt af konteksten – den konkrete sammenhæng.

At dokumentere processer i socialpædagogisk arbejde

© Tina Andersen

- Forskningsmæssigt:
 - For at få fat i den professionelle praksis' virkningsmekanismer, skal vi forstå den sammenhæng praksis fungerer i, processuelt.
 - vi skal tæt på praksis og anlægge flere og forskellige perspektiver: kombinere metoder OG lade tiden arbejde med os.
 - Derved bliver det muligt at påvise mekanismer, der skaber bestemte resultater i en konkret praksis.
- Praksisperspektivet:
 - Vidensopsamling: kontekstualiseret, systematiseret dokumentation

”Det er mere sprog end metode”

© Tina Andersen

- en undersøgelsen af udviklende miljøer på døgninstitutioner

Undersøgelsens mål

- At undersøge forholdet mellem institution, sprogbrug og handlinger: forholdet mellem bevidst pædagogisk strategi og social praksis.
- ...for derigennem at beskrive pædagogiske metoder på døgninstitutioner

Se også Kristensen & Andersen (2007)

Det er mere sprog end metode.

I Kristensen O.S. (red.) *Mellem omsorg og metode*, PUC

Undersøgelsen metoder

- Bygger på erfaringsbaseret viden opnået gennem interviews
- 13 fokusgruppeinterviews fordelt på 7 institutioner med afsæt i casevignetter med fokus på: opfattelsen af barnet, tilgangen til barnet, og forventede mål for barnet

Den sproglige klædedragt

- En særlig pædagogisk sprogstil
- handler om måden, man taler om tingene på – begrebsbrug
- Afspejler menneskesyn og udviklingsforståelse
- Angiver relevante udviklende handlemuligheder - metoder
- Medierer omsættelsen af opfattelsen af barnet til pædagogisk strategi
- Er uafhængig af ydre krav, regulering af institutionens rammer, handlingsplaner osv.

Antagelser...

- Institutioner forstås som produktet af sproglige aktiviteter, som præger handlingerne i institutionen
- Der er en sammenhæng mellem sprog og metode: sproget viser metoden.. Dvs. måden der tales på under interviewene afspejler hvordan man arbejder i hverdagen.

Det er mere sprog end metode, fordi...

- Undersøgelsen viser en fælles metodetænkning i ordvalget: "spejling", "rumme", "struktur", "forudsigelighed" – på tværs af institutioner, men..
- .. Grupperne forstår ikke det samme ved de samme ord: Ordets betydning er forskellig mellem institutionerne, og dette afspejles i pædagogernes refleksioner over handlemuligheder (sammenstilling af iagttagelse og handling)
- Metoderne er derfor snarere sprogbrug...

... og det betyder at..

- Metoder er ikke altid nedfældede, skriftgjorte eller "evidente".. Indsatsen bliver løsrevet fra problemet og målet.
- Ordnes betydninger er lokale og kontekstbundne: vi tror, vi taler om det samme, men vi opfatter samme ord forskelligt - og dette afspejles i vores handlinger
- Sproget afspejler derfor ikke praksis
- Sproget selekterer dele af virkeligheden
- Sproget kobler iagttagelse og handling – ud fra lokale betydninger

Det betyder også...

- At det samme barn vil blive *opfattet* forskelligt alt efter hvilken institution/ afdeling på en institution det kommer til
- OG at det vil blive *behandlet* forskelligt afhængigt af, hvor det kommer hen.. (selv om institutionerne bruger de samme ord om deres tilgange til barnet)
- At det ikke er typen af anbringelse (her: Behandling - ikke-behandling), der nødvendigvis afgør barnets udviklingsmuligheder, men i stedet den konkrete kontekst...
- At vi får svært ved at lære af hinanden

Udfordringer...

- Faglig udvikling:
 - At vi bliver mere bevidst om vores fælles faglige afsæt, for derigennem at sikre, at vi forstår det samme ved det samme
- Skabe udvikling med en retning:
 - At vores mål for institutionens arbejde, for personalegruppens arbejde og for beboernes hverdag og udvikling præciseres i et procesperspektiv: hvad skal der til for at nå målet?
- Dokumentation og vidensdeling:
 - At vi bliver i stand til systematisk at dokumentere vores indsats og opsamle viden om hvilke pædagogiske handlemuligheder, der leder os mod vores mål – sikre at vi gør det, vi siger vi gør...

Evidensbaseret socialpædagogik

Kontekst og processer

Kontekstualiseringen

- Udvikling finder sted i en konkret sammenhæng – derfor må udgangspunktet være den konkrete kontekst – institutionen, afdelingen, de voksne og den aktuelle børnegruppe
- Fundamentet udgøres af ekspliciteret almen og generel viden om udvikling og virkningsfulde pædagogiske handlemuligheder
- Retningen – og dermed metoden - udstikkes gennem mål-sætningen: for institutionen, personalet, børnegruppen og de enkelte børn

Det er i koblingen mellem praksis og teori, at den pædagogiske udvikling finder sted..

Man kan ikke bade i samme flod to gange

(Heraklit, ca. 500 f.kr.)

Procesforståelsen

- En måling vil altid udgøre et tværsnit i denne flod: et her-og-nu-billede af de aktuelle processer
- Parallelle og samtidige processer
- Processernes indhold ændrer sig hele tiden og det kræver en særlig systematik at fange relevante elementer, som afspejler den konkrete praksis
- og gør det muligt at vidensdele på tværs af situationer, personer og institutioner

Go with the flow..

- En metodeudviklingsspiral

- Observation og identifikation af kernepunkter i en bestemt praksis
- Refleksion over praksisfeltet
- Forandring af dele af feltet
- Se, hvad der sker...
- Dokumentation

Udvikling af praksis

- Grundforskning: at skabe en anderledes opfattelse af socialpædagogisk arbejde, som er i overensstemmelse med det, der faktisk foregår
- Metodeudvikling: At skabe et udviklingsforum, hvor der skal søges nye idéer og modeller til at håndtere problemer, som man ikke kender løsningen på
- Forsøg i et tæt samarbejde mellem forskning og praksis, hvor nye idéer og modeller afprøves – udvikle praksis og bevare et alment sigte. Krav om arbejdsdeling

Veje til evidensbaseret pædagogisk praksis...

- Skabe et evidens og kundskabsbaseret socialpædagogisk felt – uddannelsesmæssigt og gennem kompetenceudvikling i praksis
- En bred indsats: med dokumentation, evaluering, grundforskning og anvendt forskning, uddannelse og praksisudvikling
- Vidensdeling og omsættelse af viden fra én sammenhæng til en anden
- En rummelig evidensforståelse – empirisk og teoretisk..

Den anvendte litteratur

- Andersen, T. (2004) *Bøgholtprojektet*, Aarhus Universitet: Psykologisk Institut
- Andersen, T. (2005) Evidens i det socialpædagogiske arbejde? *Tidsskrift for socialpædagogik*, 16, pp. 14-21
- Kristensen, O.S. (red.) (2007) *Mellem omsorg og metode*, PUC forlaget, Viborgseminariet
- www.sfi.dk
- www.vfb.dk